

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 21.

НА ЦЕТНИЉУ, У ПОНЕДЕЉНИК 3. ЈУНА (15. ЛИПЦА) 1874.

ГОДИНА II. (IV.)

ГЛАС ЦРНОГОРЦА* излази једном пут недељно. Стоје: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. н. 6; по год. 3; четврт год. н. 1. 50. д. За СРБИЈУ год. н. 7; по г. н. 3. 50.; четврт н. 1. 75. н. За све друге земље год. н. 8. по год. н. 4; четврт год. н. 2. За остале земље се за ред 5 новчића. Предишта и све наруџбене издају се администрацији, а допис уредништву на Цетине.

ЗНАЧАЈНЕ ПОЈАВЕ.

Извјешаје и пријатељство, које су међу собом у последње вријеме природни противници, извјесне велесиле, утврдили, убрлоило је и мноштвом изјавама о њиховијем симпатијама према хришћанскијем народима на истоку. Нарочито аустро-угарска влада штавиша много је трудила о промијени аустро-угарске источне политике, у доброме смислу за хришћанске народе. Ми смо вагда говорили, да је то прије опасност, него поуздан ослонац овиме народима, јер су дипломатска увјерљивања тако глатка, давају се измишљаје прије него осјетно. Све што су дипломате у последње вријеме говорили и радиле, било је наперено једино на то, да се мир одржи до времена њима угоднога. Наше тежње не долазе ту ни мало у обзир.

То нам ево већ сада неке појавице објашњују. Вијест, да је кнез Милан једној депутацији из унутрашњости, која је дошла да га поздравља на повратку, изјавио, да је једини и највећи успјех његова путовања савез *српско-румуни*, врло је неугодно дјеловао у бечкој министарству спољних послова. Још за веће узнемирење грофа Андриша, изјавио је румунски кнез Карло, кад је објавио, да је кнеза Милана учинио заповједником једне румунске регименте, да најбоља одношаја постоје међу Србијом и Румунијом. То је дало повода аустро-угарским владиним листовима, да изјаве, да гроф Андриша веће одласа моћи потпомогати Србију, и да вазалне државе не могу склупити самостално уговоре, а ти исти листови недавно, кад се огласио „српски обрт“ у аустро-угарској источној политици, доказивали су да они имају то право. И даље питају они са свијетом јасно: шта значи тај савез? Ако је за обрану, што ће, кад њима непријети никаква опасност, ако је за напад, на кога је управљен? Напошљедку чисто изјављују, да ће подунавске кнежевине имати јевропске независности против себе, ако буду нишан за својим „савјаријама“, и ако хтједлу мир нарушити.

Из тога се ето лијево види оно, што смо казали: господари јевропске ситуације, радиле су, да својом притворном симпатијом и обећањима осигурају за свој рачун и на оној страни мир, где је сваки час исти у опасности, и где је за дуго савршено немогуће га одржати, а чин су осјетили њешто, што их брза, показују се као и прије, непријатељски, т. ј. непријатељаш нашега самосталнога рада за будућу самосталност.

И други бечки листови почели су у истом смислу писати. Један од тихих, који је шта више демократски орган, говори исто са подсмјехом и једом о ослобођењу хришћанскијех народа у Турској. Он говори о савезу Црне Горе, Србије и Румуније као о свршеној ствари, и овако ујствује о томе: „Црногорци можда би хтјели рата с Турцима, но о Србији и о Румунији не може се мислити да би сукоб дотле тјерали. Турска није тако слаба, да би се морала бојати тихих непријатеља, а ни Русија ни Аустрија неби у том случају ни на који начин потпомогала ту ратну акцију. Циљ тога савеза је дакле једино, да изазове јевропску конкуренцију, која би се бавила ревизијом парисккијех уговора. О стању хришћанскијех народа у Турској имало би се вијећати и наново одредити одношај Србије и Румуније пре-

ма Турској. Међутим нешероватио је, да би Турска пристала на таков конгрес, који би пређе био њезину самосталност. Ни заштитно силе неће вристати, да им њихов дванадесетна дивизија ред Србија и Румунија одређује. Умјешање у унутрашње послове Турске могло би се само онда очекивати кад би било важијех догађаја, кад би настала опасност за јевропски мир или обстанак Турске. Но то још није наступило, а ми мислимо, да ти савезници и немају одважности, да изазову озбиљне завлете?

И ово наводимо тек да упознамо наш свијет са симпатијама овијех влада и народа према нама, којима су без сумње иша Босна и Херцеговина врло симпатичне љепотице, али су им неподносљиве наше мисли о њима.

За то ће нам можда и ове најновије појаве дати лијепота наука, који ће нас упутити, прво, да добро pazимо, шта бива око нас, друго, да будућност нашу ослањамо једино на нашу снагу, коју нам ваља свудољку прикупити и уредити. У том случају данашњи пријатељ обстанка Турске неће бити тако страшни као што изгледају и ако неће припомоћи, докста неће ни против стати струји времена и догађаја, а нама ће се и који ће бити и морати бити и на нашој страни.

Што се тиче савога савеза међу Србијом, Румунијом и Црном Гором, ми нијесмо у положају, да о њему онако говоримо као бечки и пештански листови, нити ћемо поћи за њима у томе пагађању. Свазак мислимо, да их можемо уживити у томе, да поменуто државе не мисле докста вријећати самосталност Турске извајанјем јевропскијем конгресом, јер су довољно стекле увјерења, да се тиме путем неодолази ни до бољег одношаја њихове самосталности, ни до ослобођења њихове браће у Турској. Други је пут до те циљани, који њима једино и претстоја, а оне ће знати употребити и начин и вријеме за то. Можда је од „шудрости“ и „одважности“ јевропскога запада претекло њешто и за јевропски исток!

ФРАНЦУСКА РЕПУБЛИКА.

Дошло је вријеме, да се испуни ријеч Наполеонова министра, Руа, коју је недавно изрекао, да Француска има бирати: или републику или царство. Легитимисте и Орлеанисте изгубили су сваки изглед. Уз то МакMahon показује, да би радије уступно сину Наполеонову, него пристао на уређење сталне републике. То и друге околности даде живота Бонапартонцима, и они се сад истичу као највећи, управо једини борци са републиканцима.

Чудно докста! Кад је Насолеон III. ошкро сражио свршило и Француску у највећој несрећи оставио, мислило се, Бонапартисте су за увјек свршило у Француској. И сад већ, што нико ни повншати није могао, чини се, да наступа њихово вријеме.

Што су до ове садане важности дошли Бонапартонци није ни мало чудно, кад се узми и обзир све противности, с којима се републиканска странка имала борити и особито пораз осталијех монархиста. Но хоће ли тако лако и до циљани доћи, то је друго питање, на које би се можда прије могло одговорити не неће.

Републиканска странка увијек је добро, да су јој царонци сада најопаснији непријатељ и она са најсвјешћем тектвом отпочива рат с њима,

као што је и до сад са необичном увјереношћу сузбијала све монархисте без разлике. И слободно се може казати, да би Француска у штог невољанијем стању била, можда горем него што је Шпаније сад, да није било републиканца, који су из чисте жарке љубави премо отачини прегорјевали себе и члцима своје вријеме. А то ми је било у толико лакше, што су увјерени, да је велика већина народа одана републици. Али сада кад виде, да се Бонапартонци са свијем освлењено опет подижу, морају и они отвореније, јаче противстати, тиме првије, што је народ тешком борбом, дугом неизвјесношћу изучеи, па би га царонци, својим нацијма, могли напошљедку и придобити. То добро унађају и републиканци, ни су за то већ и почели жестоко узбујати свога непријатеља и у скуштини и ван ње.

Највеће настојање њихово, сада је, да обавјесте народ, да му грози обнова царства и несрећа, у коју би земља због тога дошла, и да изиуде распуст садане версалеке скуштинне, па да се сазове нова, у којој би извјесно био огривна већина републиканска, те би се једном и република учврстила и унутрашњи одношаји уредили и својашњи углед земље подигао.

К тој циљани извајенили су и два најславнија републиканца, Ледри Ролен и Гамбета, своје бесједе, које су прошлијех дана, прии у скуштини, други на банкету у једној вароши унутрашњости, говорили са великијем успјехом. У динијој бесједи разложио је сједи републиканци, двадесетогодишњи изгнаник, Ледри Ролен, да је тако звана увјерена монархија немогућна више у Француској. Воћ Монтегскије, који је био пријатељ увјерене монархије, казао је, да она може само од преваре живити, а од покаривања, да умре. Како је царство свршило зва се. Остава је само република могућном, којој још никада није дато да се утврди, али која се сад мора утврдити. Садшњој скуштини узвикнуо је: Ви не свијете више Француску оставити у неизвјесности, јер је она у највећој невољи. Мјесто што хоћете да сакатите оште право гласања, учините као прави родољуби, изјавите распуст скуштинне, и Француска ће се аднах подићи.

Гамбетова бесједа, која је аднах штапила, раширена по цијелој Француској, он је саднији утисак увијела Претставно је најприје страхоте царства, Бонапартизма, рече, искриљује демократију. Он свуда другичје говори. Селачку оброче ситуацију, вјересију и одлучан уздање у ошћини, свећеника увјерава о својој аданости: није ли он предузео ризску експедицију, полазак у Кино, није ли он изгубио битку код Ментана? Није ли он за 20 година шитио свјетску класу папе и стражарио пред Ватиканом не из љубави за св. столицу, већ на основи двострана уговора, по ком је имао бити свећеник оруђе владино за с службене кандидатуре? Образованији ред народа, хоје не може замислити обећања, настоји бонапартизма сладати страхом. Страх велико је његово политичко оруђе, њим отицало он грађанина слободу и достојанство, па им најпослједије упролашћује отачини. Па је ли могућно, да таква опасна странка може опет подићи главу? Гамбета је увјерен, да није, а до борбе међу републиком и царством морало је доћи, јер лажна демократија мора један пут подјелити међан са правом, републиканском дежирацијом.

И република не докста побједити, јер у Француској није тако црно стање, како се претставља, само ако се народ одржи у разложењу данашњем, и странка републиканска у својој увјерености. Ако она, преваленешћу и разуданешћу не даду противницима оруђе у руке, другога оруђа, немају монархисте против њих.

